

Cancerplan för norra sjukvårdsregionen 2022-2024

Dnr 01597-2021

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning

Regionalt cancercentrum norr har tagit fram en reviderad utvecklingsplan för cancervården för perioden 2022-2024 för norra sjukvårdsregionen. Planen har skickats till medlemsregionerna för kännedom och utarbetande av regionala handlingsplaner.

Ärendet

I grunduppdraget för de regionala cancercentrumen (RCC) ingår att ta fram en utvecklingsplan för cancervården i den egna sjukvårdsregionen. Planen ska baseras på den nationella cancerstrategin och revideras med jämna mellanrum. RCC Norr har tagit fram en plan för cancervården i norra sjukvårdsregionen för perioden 2022-2024. I planen beskrivs övergripande mål och inriktningar för cancervården för ett flertal delområden. Som komplement till den sjukvårdsregionala cancerplanen finns det på RCC Norrs webbplats detaljerade planer för de olika vårdprocesserna inom cancervården. Utifrån cancerplanen gör varje medlemsregion en handlingsplan för hur målen ska nås. Nedan ges en sammanfattning av inriktningarna inom de olika delområdena i cancerplanen 2022-2024.

Prevention och tidig diagnostik

Minst 30 procent av alla cancerfall kan förebyggas genom hälsosamma levnadsvanor och genom att man undviker infektioner som riskerar att ge cancer. Primärprevention, förebyggande arbete mot cancer, omfattar alla de samlade insatser som görs på individ-, grupp- och samhällsnivå för att minska risken för uppkomsten av cancer. RCC:s hälsofrämjande arbete utgår från den europeiska kodexen mot cancer. Sekundärprevention, att genom screening eller annan systematisk diagnostik upptäcka cancer tidigt, ger möjlighet att diagnostisera en tumörsjukdom medan den fortfarande går att bota. Det finns sedan lång tid två nationella screeningprogram inom cancerområdet, för bröstcancer och livmoderhalscancer. Regionerna planerar nu för att införa screening för tjock- och ändtarmscancer och för organiserad prostatacancer-testning. Det pågår även en diskussion om lungcancer-screening för vissa riskgrupper.

Patienter och närstående

För både patienten och vården finns det stora vinster med att patienten och dess närstående är aktiva och involverade i vårdprocessen. Närstående är oftast ett stort stöd för patienten, men utsätts också själva för stora påfrest-

ningar under sjukdomsperioden. Det finns därför ett starkt behov av stöd till närstående, speciellt för minderåriga. Patient- och närståendesamverkan ingår i stor utsträckning i vårdutvecklingsarbetet inom RCC.

Alla cancerpatienter i norra sjukvårdsregionen ska erbjudas tillgång till en namngiven kontaktsjuksköterska med ett tydligt definierat och skriftligt uppdrag. Det skapar trygghet för patienterna och är en förutsättning för fungerande cancerrehabilitering och för att vårdprocesserna ska fungera väl, både inom och mellan kliniker. De flesta patienterna med cancer erbjuds idag en kontaktsjuksköterska, men det finns stora skillnader gällande kontaktsjuksköterskornas uppdrag, utbildning och tid att utföra sitt uppdrag. Att fortsätta satsa på kontaktsjuksköterskorna är en av de viktigaste åtgärderna för en fortsatt god cancervård i norra sjukvårdsregionen.

RCC utarbetar digitala vårdplaner (som även kan fås på papper) för patienter med cancer, med nationellt gemensam information. Detta är en viktig informationskälla som gör vården mer jämlik och gör det lättare för patienten att ha en aktiv kommunikation med vården. Det är viktigt att behandlande verksamhet ger tydlig information om hur diagnos och behandling påverkar patientens funktion och livskvalitet. Målet är även att både patienter och närstående ska få det stöd som de har rätt till och behöver för att klara den ofta tunga och påfrestande utrednings- och behandlingstiden, rehabilitering och återgång till arbete.

Kunskapsstyrning och sammanhållen vårdprocess

Cancervården har ett välutvecklat arbete kring nationella vårdprogram, standardiserade vårdförlopp (SVF) och kvalitetsregister. Norra sjukvårdsregionen har sedan 2018 ett vilande värdskap för Nationellt programområde (NPO) Cancer. Nationella beslut har tagits om att RCC och den övriga kunskapsstyrningsorganisationen ska närma sig varandra. En utredning pågår om hur NPO Cancer ska organiseras i framtiden.

Multidisciplinär konferens (MDK) är ett viktigt inslag i bedömningen och behandlingen av patienter med cancer. Under en MDK diskuterar flera specialiteter och professioner en patients behandlingsalternativ för att få bästa behandlingsresultat. Detta forum är centralt för en jämlik och optimal vård och måste fortsätta att utvecklas och förstärkas.

Patienter som genomgår cancerbehandling har behov av rehabilitering både för de sidoeffekter som cancerbehandlingen medför och för de psykiska påfrestringar som diagnos och behandling av en cancersjukdom innebär. Idag är cancerrehabiliteringen eftersatt inom många områden. RCC Norr behöver tillsammans med regionerna arbeta för en bättre och mer jämlik cancerrehabilitering i hela sjukvårdsregionen.

Barn och unga

I canceröverenskommelsen mellan staten och SKR finns en särskild satsning för att stärka barncancervården. Ett mål är att inga barn eller föräldrar ska

uppleva otrygghet inom cancervården. Det behövs kompetens och resurser för att möta de särskilda behov som finns hos barn och unga med cancer.

Under de närmaste åren kommer alla barn som får cancer att erbjudas en genetisk kartläggning. Barn och ungdomar med misstänkt eller konstaterad ärftlighet för cancersjukdom ska utredas och följas enligt gällande riktlinjer. Idag pågår HPV-vaccinering av så väl pojkar som flickor för att förebygga utveckling av cancer i vuxen ålder. RCC Norr ska stödja och samordna insatser inom barncancervården i norra sjukvårdsregionen och aktivt jobba med preventivt arbete bland barn och unga.

Kompetensförsörjning

En av cancervårdens största utmaningar är att säkerställa kompetensförsörjningen. Förutom tillgången till de olika professionerna handlar det främst om att hitta nya arbetssätt, få bättre digitala stödfunktioner, skapa nätverk för kunskapsutbyte och hitta balansen mellan bred och djup kunskap. Bild- och funktionsmedicin och patologi är avgörande för diagnostik och därmed fortsatt behandling av cancer. Båda områdena är hårt ansträngda och behöver stärkas. Onkologisk kompetens är central vid behandling av flertalet cancersjukdomar. Det långsiktiga arbete som pågår i både Region Jämtland Härjedalen och Region Norrbotten för att skapa egna onkologiska enheter genom utbildning av ST-läkare, behöver fortsätta.

Ett av de snabbaste utvecklingsområdena inom medicinen just nu är det som kallas precisionsmedicin. Tack vare den snabba utvecklingen inom genetik och teknik går det att mer exakt behandla till exempel cancersjukdomar genom att angripa utvalda biologiska processer i tumörsjukdomen eller med förfinad teknik behandla tumörer utan att annan vävnad påverkas. En viktig förutsättning för utvecklandet av precisionsmedicin är molekylärpatologi, där nya tekniker används för att kartlägga delar eller hela concertumörens arvs massa för att bättre kunna styra behandlingen. RCC Norrs uppdrag är att underlätta och samordna införandet av precisionsmedicin och molekylärpatologi inom cancerområdet för norra sjukvårdsregionen.

Ledning och styrning

Den snabba utvecklingen av ny teknik och behandling, som stundtals är mycket dyr, kräver nivåstrukturering och centralisering av vissa verksamheter för att ha en bra och effektiv vård av hög kvalitet. Norra sjukvårdsregionen har speciella utmaningar med stora glesbygdsområden, långa avstånd och svårigheter att rekrytera och behålla kompetens. Det gör att sjukvårdsregionen delvis måste hitta egna former för hur vårdprocesser ska organiseras.

Primärvården har en central roll i cancervården. De flesta cancerpatienterna har sin första vårdkontakt i primärvården. Utifrån den geografiska situation som gäller i norra sjukvårdsregionen är det centralt att stärka primärvårdens roll inom cancervården, både vad gäller diagnostik och för uppföljning, rehabilitering och palliativ vård.

Forskning och innovation

Det bedrivs idag mycket och god forskning inom cancerområdet, så även i norra sjukvårdsregionen. Detta är inte bara en förutsättning för att kunna utveckla cancervården utan är också viktigt för att upprätthålla hög kompetens och göra norra sjukvårdsregionen till en attraktiv arbetsplats. RCC Norrs roll är att stödja den sjukvårdsregionala cancerforskningen och skapa en bra infrastruktur för cancerforskning i hela sjukvårdsregionen.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Cancerplanen lyfter fram åtgärder för att stärka patienter och närståendes delaktighet i vårdprocessen. Planen tar även upp vikten av stöd under utrednings- och behandlingstiden samt efterföljande rehabilitering. Sammantaget ger dessa åtgärder en mer individuellt anpassad vård som skapar bättre möjligheter för jämställdhet i vården. RCC planerar för införande av ytterligare screeningprogram för både män och kvinnor. HPV-vaccination genomförs nu för både flickor och pojkar.

Bilagor:

Cancerplan för norra sjukvårdsregionen 2022-2024

Protokollsutdrag skickas till:

Hälso- och sjukvårdsdirektör

HR-direktör

Divisionschef Nära

Divisionschef Länsjukvård 1

Divisionschef Länsjukvård 2

Divisionschef Funktion